

1977—91 у Мінскім ін-це культуры, намеснік дырэктара Рэсп. навук.-метадычнага цэнтра нар. творчасці і культасветработы. Адначасова з 1983 у Мін-ве культуры Беларусі (у 1989—2004 начальнік упраўлення). У 1990—2004 каардынатар Нац. секцыі Міжнар. савета па арганізацыі фалькл. фестываляў і традыц. мастацтваў. З 2005 саветнік Гал. ўпраўлення Еўропы Мін-ва замежных спраў Рэспублікі Беларусь, саветнік па гуманітарных пытаннях і культуры Пасольства Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Польшча. З 2009 намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь. З 2013 намеснік старшыні Бел. фонду культуры, ЦК прафсаюза работнікаў культуры. *У.А. Гіен.*

СТУПАКОЎ Юрый Фёдаравіч (24.3.1934, с. Рубцова Маскоўскай вобл. — 24.10.1999), беларускі акцёр. Нар. артыст Беларусі (1980). У 1968—99 працаваў у Дзярж. рус. драм. тэатры Беларусі. Выконваў драм. і характарныя ролі. Для яго творчасці характэрны глыбокае пранікненне ў сутнасць вобраза, псіхал. пераканаўчасць, арганічнае перапляценне драм. і камедыйнага пачаткаў. Сярод лепшых роляў: Навіцкі, Хазіянаў («Трывога», «Соль» А.Петрашкевіча), Карніла («Знак бяды» паводле В.Быкава), Сацін («На дне» М.Горкага), Пабеданосікаў («Лазня» У.Малякоўскага), Васкоў («А досвіткі тут ціхія...» паводле Б.Васільева), маркіз дэ Шарон («Мальер» М.Булгакава), Браўн («Трохграшовая опера» Б.Брэхта), Макдуф («Макбет» У.Шэкспіра), Шрузберы («Марыя Сцюарт» Ф.Шылера) і інш. Здымаўся ў кіно («Зімародак», «Полымя», «Вясельная ноч», «Кульпаход у тэатр» і інш.).

СТЫЛІЗАЦЫЯ АБРАДУ, адзін з найбольш распаўсюджаных тыпаў абрадавага тэатралізаванага прадстаўлення. Патрабуе глыбокіх тэарэт. і практычных ведаў у галіне абрадава-святочнай культуры народа. Пры С.а. важна ў маст.-вобразнай форме

раскрыць 3 аспекты традыц. святочной культуры: міфал. светапогляд чалавека; моўна-пэат. структуру абраду і фалькл. твораў; рэгіянальныя асаблівасці, што надаюць абраду ўнікальную самабытнасць. Менавіта ступень захавання і ўзнаўлення гэтых маст. кампанентаў у структуры рытуальных дзей трэба лічыць гал. крытэрыем С.а.

Раскрыццё міфал. светапогляду пры С.а. адбываецца праз гульню, што не адмяняе ўзнаўлення ў ёй вытокаў стараж. мыслення, пошуку кода, шыфру паводзін, учынкаў і абрадавых дзей чалавека мінулага. Пры дапамозе абрадавай мовы малюецца сац. асяроддзе, ракрываюцца асобы, персанажы, вобразы. Яна тлумачыць рытуальныя падзеі, іх сімваліку і інш. Гэта мова можа быць незразумелай глядачу, таму ў некаторых выпадках архаічныя і дыялектныя словы замяняюцца блізкімі па значэнні. Часта пры С.а. выкарыстоўваюцца тропы (параўнанні, метафары, увасабленні). Напр., у вясельных песнях Палесся, зафіксаваных М.В.Доўнар-Запольскім, жаніх прадстаўлены як чорны воран, ветрык, галубок, зеляносеўкі дубок, месяц, селязень, сабаль, сокал, салавейка, а нявеста — быліна, каліна, таполя, пчала, хмара, дожджык, рэчка, шчука, пава, чорна галачка, галубка і інш. Асаблівую самабытнасць, індывідуальнасць і непаўторнасць надае С.а. ўзнаўленне рэгіянальнай спецыфікі абрадаў і свят, што патрабуе ўдумлівага, сур'ёзнага і самаадданага вывучэння мясц. багацця традыц. спадчыны, асэнсавання яе эстэтычнай каштоўнасці. Мясц. абрадавай традыцыі ўласцівы характэрная жывая гутарковая мова і дыялекты, непаўторны рэпертуар са сваімі песнямі, танцамі, гульнямі і інш., спецыфічныя рытуалы і святы, асаблівасці жыццёвага ўкладу людзей, унікальная дзейнасць нар. умельцаў рамесніцкага мастацтва, рукадзелля, разьбы па дрэве, ткацтва, майстроў спеваў, ігры на нар. муз. інструментах, казачнікаў і інш.

У наш час сярод частых памылак пры С.а. — капіраванне пераважна знешніх рыс стылю, стылізацыя толькі моўнага пачатку нар. спадчыны, жаданне наравіць густу глядачоў, перайманне агульных узораў нар. культуры, што прыводзіць да адсутнасці глыбіні, арганічнасці, адзінства зместу і маст. формы, надае дзеянню эстэтычную дэкаратыўнасць, павярхоўнае адлюстраванне рэчаіснасці. Часам назіраецца прафес. ўніфікацыя ўвасаблення рэжысуры абрадавых дзей, штампы пры выкананні нар. музыкі, падзел на выканаўцаў і глядачоў, спажывецкія адносіны апошніх да святочных дзей і інш. Некаторыя рэжысёры ўвасабляюць жыццё народа на сцэне як пацеху, забаву, вясёлае здарэнне, пры гэтым скажаюць яго сэнс, дапускаючы прымітывізм і вульгарызм узнаўлення лакальнай традыцыі.

А.М.Аляхновіч.

СТЫЛІСТЫКА, раздзел *мовазнаўства*, які вывучае стылі мовы, нормы і спосабы выкарыстання моўных адзінак у залежнасці ад зместу і мэты выказвання, сітуацыі і сферы зносінаў. Цэнтр. паняцце С. — стыль. Гал. аб'ект яе вывучэння — функцыянальны стыль мовы — грамадска ўсвядомленая сістэма моўных сродкаў у пэўнай сферы грамадскай дзейнасці (наук., справавой, публіцыст. і інш.). У сучаснай С. вылучаюць 4 асн. кірункі: С. моўных рэсурсаў (структурная, аналітычная, практычная, традыц.); С. маўлення (функцыянальная); С. мовы маст. л-ры; С. тэксту.

Першыя навук. назіранні па С. моўных рэсурсаў з'явіліся ў 17 ст., а ў 19—20 ст. былі выданы дапаможнікі, у якіх падрабязна апісвалася семантыка-функцыянальная адметнасць моўных адзінак. Функцыянальная С. даследуе заканамернасці функцыянавання мовы ў розных сферах дзейнасці з улікам экстралінгв. фактараў. Важна месца ў ёй належыць пытанням лексічнай, фразеалагічнай і грамат. сінанімікі,